Uitgave van de vereniging
Molenvrienden Land van Cuijk

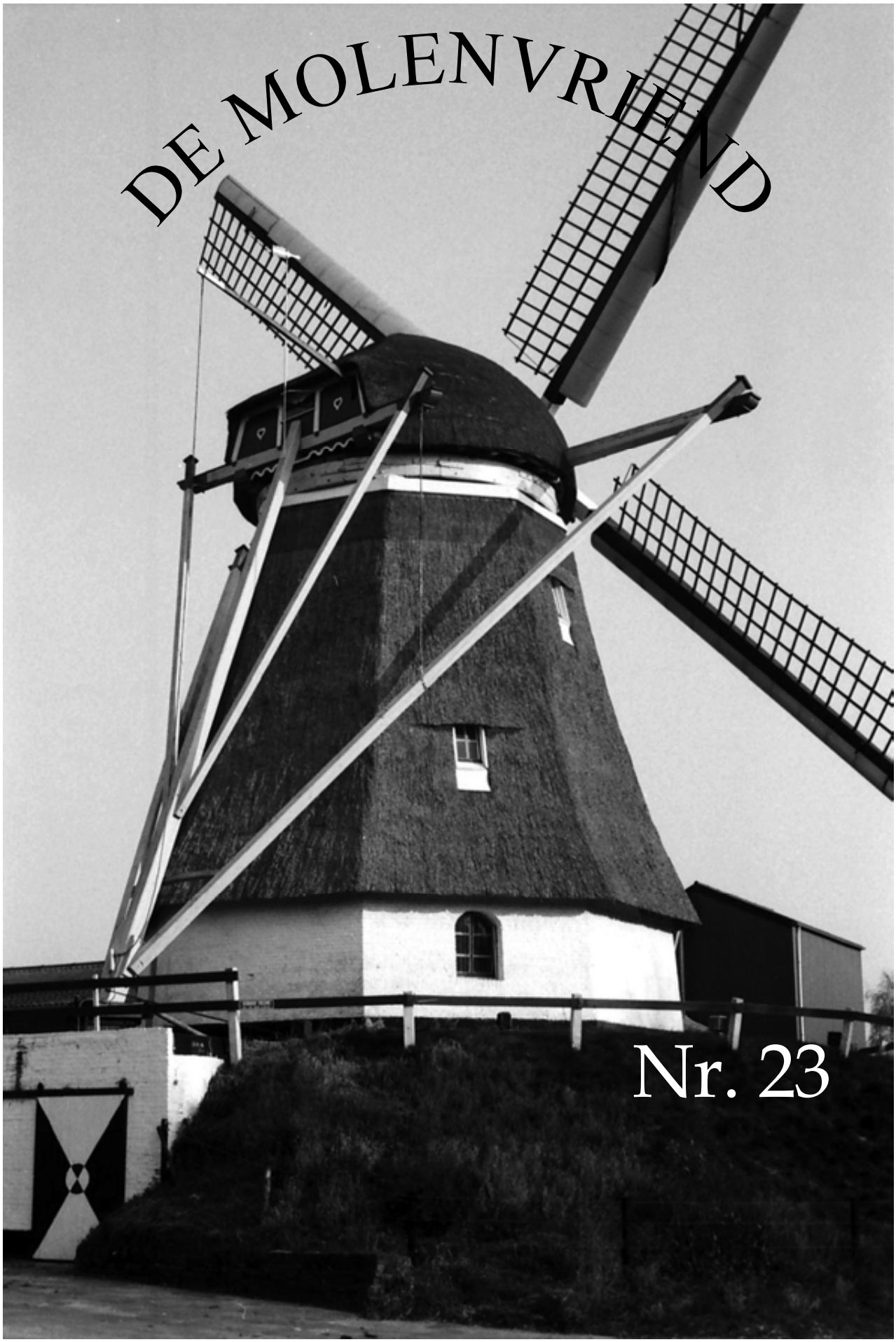

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

BESTUUR

VOORZITTER	Wim Blankespoor Tel. 08851-14471	Langeweg 90 6591 XZ GENNEP
SECRETARIS	Don Werts Tel. 08850-15362	Straatkantseweg 28 5443 NC HAPS
PENNINGMEESTER	Hans Heijs Tel. 08855-71463	Bilderbeekstraat 26 5831 CX BOXMEER
BESTUURSLID	Perry Hendriks Tel. 08850-22872	De Vang 20 5437 BP BEERS

COMMISSIES

ARCHIEFCOMMISSIE	Tel. 08857-1622	Hoogeindse Kampen 5 5447 PS RIJKEVOORT
PROMOTIECOMMISSIE	Tel. 08850-15362	Straatkantseweg 28 5443 NC HAPS

LEDENADMINISTRATIE	Tel. 08850-15362	Straatkantseweg 28 5443 NC HAPS
	GIRONUMMER: 4008385 onder vermelding adres penningmeester	

MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK	Tel. 08857-1622	Hoogeindse Kampen 5 5447 PS RIJKEVOORT
	Eenieder kan na afspraak het archief raadplegen	

BIOTOOPWACHT LAND VAN CUIJK	Tel. 08850-13298	Moleneind 4 5431 HW CUIJK

Colofon

Jaargang 10, nummer 1, april 1994
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht in 1984. De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden en donateurs van de vereniging. De contributie hiervoor is respectievelijk ƒ 20,- en ƒ15,00; welke bij aanmelding gestort kan worden op de girorekening van de vereniging. Losse nummers kosten ƒ1,50. De Molenvriend is een advertentie-medium.

REDACTIE	*Marijn Geurts* *Jan van Riet* *Don Werts*	*Frits Harteman* *Robbert Verkerk*
REDACTIEADRES	*Straatkantseweg 28*	*5443 NC HAPS*
VERDER WERKTE(N) MEE	*Piet Geenen en Jan van Riet*	
ILLUSTRATIES	*Frits Harteman, Robbert Verkerk en Don Werts*	
VOORPAGINA	*Recente foto van de windmolen te Gassel (foto Frits Harteman)*	

In dit nummer

pagina 2 **Colofon**
pagina 3 **In dit nummer**
Van de redactie
pagina 4 **Mededelingen van het bestuur**
pagina 5 **Molens in het Land van Cuijk**
een rubriek over de actuele situatie van een molen in het Land van Cuijk
door: Frits Harteman
pagina 8 **Mol(en) onder de grond**
een bijzonder molentje tussen vele andere molens
door: Robbert Verkerk
pagina 11 **Mijmeringen na een molenopening**
de opening van "De Vooruitgang" te Oeffelt
door: Frits Harteman
pagina 12 **Oprichting Stichting Oplose Molens**
een nieuwe stichting met veel ideëen
door: Jan van Riet en Piet Geenen
pagina 13 **Stichting Molen De Hoop**
goed nieuws uit Beers
door: Frits Harteman
pagina 14 **Achter de (molen)coulissen**
wat voor mensen houden de molens in het Land van Cuijk draaiende
door: Don Werts
pagina 16 **Molens in de regio**
de stand van zaken omtrent onze 12 molens
door: de redactie

Van de redactie

Het blijkt toch te moeilijk om vier Molenvrienden per jaar uit te geven. Het is een kwestie van veel tijd en inspanning van de redactieleden aangezien het toch weer op hen neer komt. Regelmatig mogen we dan weliswaar bijdragen ontvangen van niet-redactieleden, maar het uiteindelijke eindredactiewerk, de editing, de verzorging van de lay-out en het publiceren zijn zaken die de nodige tijd vergen.

De reden dat "De Molenvriend" nummer 23 dus nu pas in uw bus valt in plaats van eind 1993 is dus nu eenvoudig te verklaren. Onze excuses daarvoor!

We hebben ook verheugend nieuws. Per 1 januari hebben gelukkigerwijs mutaties plaatsgevonden in de redactie met een positief saldo. Weliswaar moeten we de opzegging van de activiteiten door Valerie Aben betreuren, maar des te beter is de versterking van de redactie in de personen van Jan van Riet en Robbert Verkerk.

De redactie gaat nu een frisse wind tegemoet en de hoogste prioriteit zal toch weer bestaan uit het uitbrengen van vier Molenvrienden per jaar. Stuk voor stuk inhoudelijk interessante exemplaren.

De sluitingsdatum voor kopij van de volgende Molenvriend (nummer 24) is vastgesteld op 31 mei aanstaande. Alleen de eerste tien inzendingen kunnen helaas geplaatst worden. De rest zal meegenomen worden naar de daarop volgende uitgave(n).

Mededelingen van het bestuur

Op het einde van het jaar 1993 was het betrekkelijk rustig binnen het bestuur. Tijdens de feestdagen is het vaak moeilijk iets te organiseren laat staan te vergaderen.
Tussen kerst en nieuw werd er in het gemeentehuis van Oeffelt een fototentoonstelling gehouden ter gelegenheid van het afscheid van de gemeente Oeffelt (per 1 januari is deze "opgeslokt" door de gemeente Boxmeer). Onze fotocollages mochten we erbij hangen. Theo van Bergen en ondergetekende droegen hier zorg voor.
Op oudejaarsdag werd bovendien in gemeenschapshuis "De Kleppenburg" een soort braderie gehouden. Onze stand was aanwezig en werd bemand door ondergetekende. Ook draaide continu de diacauserie over molens in het algemeen. De middag werd verder opgevuld met veel oliebollen en vuurwerk!
In het nieuwe jaar vond Molendag Land van Cuijk plaats. Op 26 februari hadden we nagenoeg alle molens draaiende en het weer was fantastisch. We kregen veel collega-molenaars op bezoek. De meeste van ons kijken dan ook tevreden terug op deze dag.
Intern zijn we dan nog bezig met een nieuwe stand. U hoort nog van ons!

de secretaris

Bij overname van artikelen en/of foto's, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.
De redactie stelt zich niet aanpsrakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

Molenkaarten-verzamelaars opgelet:

Nu verkrijgbaar catalogus van alle Limburgse wind- en watermolens. Als u *ƒ* 5,25 overmaakt op giro 2150134 of Rabo Heythuysen 122297415 ontvangt u de catalogus plus gratis bestellijsten voor ansichtkaarten of foto's, want van elke molen is een ansichtkaart of foto verkrijgbaar.
Er is ook een catalogus verkrijgbaar van alle Limburgse kerken en alle Limburgse gemeentehuizen. Deze zijn op dezelfde wijze als boven verkrijgbaar.

T. Linssen
In het Tienderveld 137
6093 JK Heythuysen

Molens in het Land van Cuijk

De Bergzicht te Gassel

Bij het lezen van de naam BERGZICHT op de molen, vraagt men zich ongetwijfeld af waarom niet de in dit geval toepasselijker naam BOSZICHT. Ik heb mij dat tenminste dikwijls afgevraagd totdat ik er achterkwam dat de naam zou slaan op het uitzicht dat men in het verleden had op de verschillende "terpjes" die rond Gassel en Beers lagen in verband met de Beerse Overlaat. De overlaat behoort inmiddels gelukkig voor velen tot het verleden en Beers (helaas voor velen) in het heden bij Cuijk. Terug nu naar de molen.

Een overgebleven silo op de meelzolder

Een bezoek aan de molen van ons lid Jan van Haren is altijd de moeite waard. Het moet vreemd gaan wil de molen, ondanks het in de nabijheid aanwezige bos, niet draaien en daarbij komt nog dat er ook regelmatig gemalen wordt.

De meelbak op de meelzolder

Wat het bos betreft, aan de biotoop is flink gewerkt en mag zich verheugen in een voortdurende aandacht. Ook historisch gezien verdient de molen onze aandacht. Het is een met riet bedekte achtkant en dit type komt in onze streek, afgezien de molen in Katwijk, niet zoveel voor.
Volgens het Brabants Molenboek en Jan van Haren zou het om een import molen gaan.

Weer anderen stellen dat dit niet het geval zou zijn. In tegenstelling tot andere achtkanten heeft de molen n.l geen veldkruisen hetgeen er op zou duiden dat we hier te maken hebben met een in Brabant gebouwde molen.
De afgelopen jaren is er veel aan de molen gesleuteld. Verder in dit artikel komen wij hierop nog terug. Jan van Haren heeft de mechanische maalderij en overige niet meer benodigde apparatuur, op een mengketel en silo na, verwijderd. Voorts is de molen grondig schoongemaakt zodat hij er zowel uit- als inwendig prachtig uitziet.

Bij het betreden van de molen valt het op dat we geen lege ruimte of opslag van allerlei materiaal tegenkomen doch stapels zakken met veevoederprodukten. Daartoe heeft molenaar van Haren zoals we reeds schreven alle machines die aanwezig waren verwijderd en de entree voorzien van een nieuwe vloer.

De steenzolder met doorlopende koningsspil

Het interieur van de maalzolder geeft ons het vertrouwde beeld van de maalbak met licht. Aangezien er nog gemalen wordt, óók een aantal gereedstaande volle zakken meel. Afgezien van de mengketel ziet men aan het ondereinde van de koningsspil een oude bonkelaar die dienstgedaan zou hebben als aandrijving voor een houtzaagwerk.

Op de steenzolder is nog een koppel stenen aanwezig waarmee dus nog regelmatig gemalen wordt. Ook de houten silo treft men hier aan.

Een kijkje op de luizolder, waar nog een restant van een kaapstaander te bewonderen is

Op de luizolder zien we het ons bekende sleepluiwerk. Bovendien is hier nog een oude kaapstaander te zien, helaas zonder spaken, die gebruikt werd voor het hijsen van de steenspil als het koppel stenen opengelegd moest worden.

In de kap gekomen valt ons het grote bovenwiel op met bonkelaar. De Vlaamse blokvang wordt sinds enige tijd bediend door middel van een vangstok. De vangtrommel die eerder in gebruik was, ligt nu als herinnering op de roosterhouden (luiken). Voordeel van deze vangstok is dat op deze wijze van vangen voorkomen wordt dat het riet beschadigd wordt door het vangtouw. Ook de ijzeren as is vervangen daar de oude as een scheur vertoonde en draaien daardoor niet meer verantwoord

was. Deze as ligt nu op het erf voor de molen van Harry Beijk in Afferden.

Het gevlucht is uitgevoerd met het van Bussel stroomlijnsysteem inclusief remkleppen. Een roede is vervangen. Voor het kruien wordt gebruik gemaakt van een kruilier.

Door het wegnemen van alle niet meer benodigde machines c.q. ketels ontstonden in de diverse zolders grote openingen. Alle openingen zijn dichtgemaakt en de zolders zijn waarnodig gerepareerd.

Als we alles nog eens op een rijtje zetten kunnen we gerust stellen dat Jan van Haren niet stil gezeten heeft:

- entree :	nieuwe vloer
- gevlucht :	nieuwe roede met hekwerk en van Bussel-stroomlijn-neuzen nieuwe as
- vang :	vangtrommel vervangen door vangstok
- zolders :	gerepareerd c.q. vernieuwd
- algemeen :	verwijderen van overbodige apparatuur

De romp van de molen heeft geen veldkruizen, maar wel hondsoren

Het bovenwiel en de bonkelaar als eerste overbrenging

Gelukkig dat er nog mensen zijn als Jan, die mede door het brengen van geldelijke offers, bereid zijn de molen voor het nageslacht te bewaren en we zouden willen zeggen "te koesteren' gezien de staat van onderhoud waarin de molen zich op het ogenblik bevindt.
Wij willen U daarom aanraden de molen beslist eens te bezoeken, hij is het waard en U bent er van harte welkom.

Tekst en foto's: Frits Harteman

Mol(en) onder de grond

Met Hemelvaart heb ik samen met Robert Hoffman een bezoek gebracht aan Schleswig-Holstein. Hierbij hebben we ook drie Waddeneilanden aangedaan. Omdat er over deze eilanden niet veel bekend is, volgt een kort verslag over de molens op de eilanden Nordstrand (via een lange dam bereikbaar), Amrum en Föhr.

Op Nordstrand staan nog twee molens. De bekendste is de in 1891 gebouwde molen"De Engel" te Süderhafen. In de vierkante onderbouw van deze stellingmolen is een café-restaurant gevestigd. De maalinrichting is echter nog steeds intact. De molen is, zoals zovele Duitse molens, uitgerust met een windroos. De tweede molen op Nordstrand is de "Friedrich-Busch Mühle" te England. Deze molen is omgebouwd tot woonhuis en heeft geen kap meer.

Amrum is een van de mooiste Waddeneilanden. Met zijn meer dan 1 kilometer brede strand en zijn fraaie duinreservaten is het eiland na Sylt het meest bezochte Waddeneiland van Nordfriesland. De plaatsjes Süddorf en Nebel hebben beide een molen.

De molen van Süddorf is verbouwd tot woning. De in 1893 gebouwde molen is een kruising tussen een beltmolen en een grondzeiler. Bijna 90% van de romp is omgeven door een lage belt, waar het pad naar de toegangspoort dwars doorheen loopt. Het gedeelte onder de achtkant bestaat uit twee verdiepingen. De "belt" is een halve verdieping hoog. De onderste verdieping is van steen met zware stiepen op de hoeken. Dit gedeelte is gewit. De bovenste verdieping onder het achtkant is van hout, gedekt met verticale planken. De kap heeft een merkwaardige ronde vorm. De molen was vroeger uitgerust met zelfzwichting. Van een staart of een windroos is niets te herkennen.

De molen van Nebel is een grondzeiler, uitgerust met zelfzwichting en windroos. In de aanbouw aan de molen zit een galerij, doch de molen zelf is in gebruik als museum en geheel

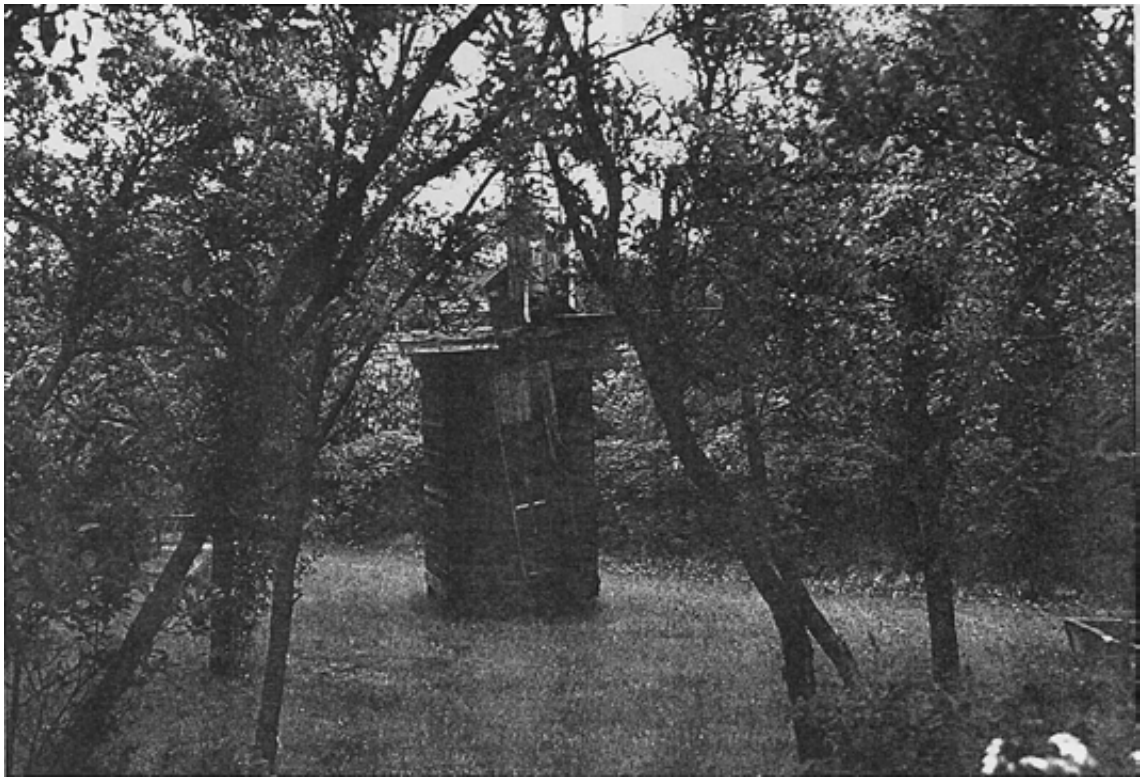

Standerdmolentje in de tuin van het Friessenmuseum te Wyk

maalvaardig. Het achtkant is geheel met riet gedekt, de kap is gedekt met dakleer.

Föhr is als eiland ideaal voor molens. Het is in tegenstelling tot Amrum zo glad als een biljartlaken en het waait er dan ook bijna altijd. Dit is waarschijnlijk een van de redenen dat er zoveel molens op Föhr gestaan hebben en er ook nog zoveel zijn overgebleven.
De molen die vanuit zee goed te zien is, is de stellingmolen "Venti Amica" van Wyk. Deze in 1879 gebouwde molen is verbouwd tot waarschijnlijk een zomerhuis (gezien de geparkeerde auto met kenteken uit Bottrop). De forse molen heeft twee verdiepingen onder de stelling en is uitgerust met een windroos. Gezien de spin aan de voorzijde van de askop had hij oorspronkelijk ook zelfzwichting.

Even buiten Wyk staat in Wrixum een grondzeiler uit 1851. Het gebouw tegen de heuvel waarop de molen staat is een restaurant, terwijl de molen zelf is ingericht als souvenirwinkel annex museum. De gehele maalinrichting is nog aanwezig. Ook deze molen heeft een windroos en de restanten van zelfzwichting (een spin). Het achtkant an de kap zijn gedekt met riet

Oldsum ligt aan de westzijde van het eiland, zo'n 15 kilometer van Wyk. Hier staat een in 1901 gebouwde stellingmolen met lage stelling. De molen is verbouwd tot woning. Ook deze molen is uitgerust met windroos en heeft nog de restanten van zelfzwichting (ook hier alleen de spin). Het achtkant en de kap zijn gedekt met riet.

Tussen Oldsum en Borgsum staat de Lembecksburg. Deze grote ronde aarden wal (naar schatting 60 meter diameter en 8 meter hoog) met een opening aan de zuidzijde stamt van voor onze jaartelling. In 1440 werd de "burcht" door Deense en Holsteinse ridders hergebruikt. Naar een van hen, Klaus Lembeck, is de burcht genoemd.

De volgende molen van Föhr staat in Borgsum. Of deze molen twee jaar geleden nieuw gebouwd is of van romp af gerestaureerd is mij niet duidelijk geworden. Walter Heesch spreekt in zijn boekjes over een romp in Borgsum. Ik heb geen romp, doch wel een complete molen aangetroffen en denk dan ook dat het hier om dezelfde handelt. De molen is een stellingmolen met 1 verdieping onder de stelling. Hij is uitgerust met een windroos en in gebruik als

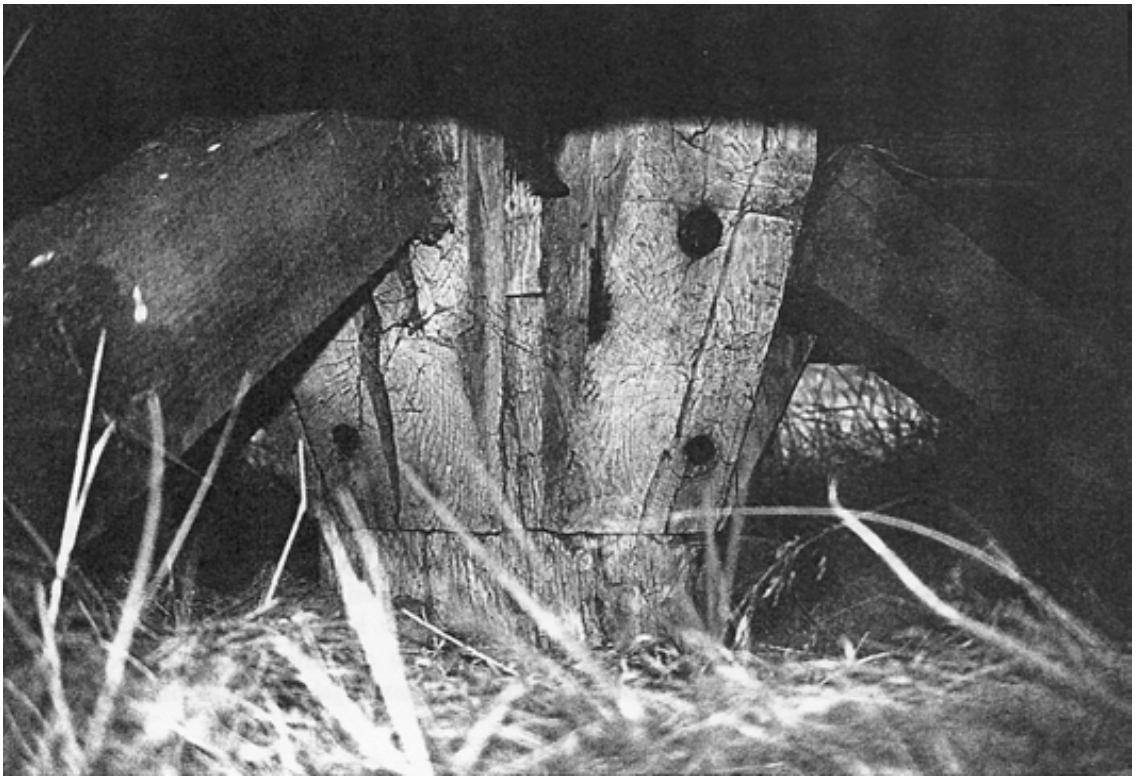

Wat is dit voor een molenzaak?

woning.

De meest interessante molen van Föhr staat in het Friessenmuseum in Wyk. Het betreft hier een kleine standerdmolen met een verzonken voet. Deze boerenmolentjes, waarbij de standerd dus in de grond staat, kwamen vroeger voor op bijna alle Halligen. (De Halligen zijn de kleine eilanden Langeness, Oland, Groode, Hooge, Habel, Südfall, Süderoog, Norderoog en Hamburger Hallig). De reden voor deze kleine molentjes wordt duidelijk als je per boot naar Arum vaart langs Langeness. Dit langgerekte eiland heeft om de 2 kilometer een boerderij. Het was niet rendabel om 1 molen met molenaar op zo'n eiland te plaatsen, zodat iedere boerderij voor zijn eigen meel zorgde. Na enig aandringen kregen we toestemming om het hek rond de molen - hij staat midden in een boomgaard - te passeren. Helaas was de deur en het luik aan de achterzijde van de kast dichtgeschroefd met 4 schroeven en hadden we geen schroevedraaier van dat formaat bij ons. De bediende van het museum zei ons echter dat de molen van binnen geheel leeg was. De folder van de "Verein zur Erhaltung der Wind- und Wassermühlen in Schleswig-Holstein und Hamburg" vermeldt bij deze standerdmolen echter dat de maalinrichting wel voorhanden is. Gezien de kennis van het personeel van het museum over deze molen ben ik eerder geneigd de folder te geloven.

De standerdmolen was in 1915 gebouwd op Langeness en in 1954 verplaatst naar het Friessenmuseum. De kast is geheel bruin geschilderd. Aan de achterzijde onderin steken twee balken uit, balk rechts steekt ongeveer 50 cm, de balk in het midden van de kast steekt nu nog ongeveer 1.5 meter uit en dient als staartbalk. Hij is echter afgebroken en behoort dus langer te zijn. Op deze twee balken is een opstapje gemaakt om in de kast te komen. De kast zelf heeft een grondvlak van 152 vierkant en is tot de nok 3.40 meter hoog. De zijwand is 2.40 meter hoog.

De zijwanden, de staartzijde en de borst zijn gekleed met horizontale (niet gepotdekselde) planken. Alleen de deur, het luik en het gedeelte aan de staartzijde onder de nok zijn gekleed met vertikale planken. De kap is gedekt met dakleer. De vier hoekstijlen steken aan de onderzijde iets uit, maar de molen steunt hier niet op.
De askop is van hout evenals de roeden, die zijn samengesteld uit drie aan elkaar "gelaste" delen, dus geen borstroeden. De vlucht bedraagt 2.36 meter. Zeilen of borden voor het gevlucht hebben we niet aangetroffen.

De standerd en de standvinken staan gedeeltelijk in de grond. Op de standerd zijn klossen aangebracht waar de burriebalken van de kast op rusten. Deze klossen nemen de functie van de zetel over. De standvinken zijn al naar gelang het uitkomt, bevestigd aan de klossen of de standerd en steken zo te zien niet diep in de grond. Het gedeelte van de standerd onder de kast heeft een grotere diameter dan de standerd in de kast (de ruimte boven de burriebalken en onder de maalvloer was door een gat in de kast onder het opstapje wel te zien!).

Van de molens buiten de eilanden die we bezocht hebben, wil ik er een nog speciaal noemen. In Husum, de hoofdstad van het kreis Nordfriesland, staat het restant van een water- en windmolen. Alhoewel beide hetzelfde gebouw zijn, was het geen watervluchtmolen omdat de windmolen op de watermolen gezet is, nadat de waterhuishouding zo gewijzigd was, dat de watermolen droog kwam te staan. Op het voormalige watermolengebouw stond aan de oostzijde een achtkant. Hiervan is niets te herkennen, behalve zes uitstekende vinken, waarop de stellingschoren gerust hebben. Het molenrestant staat aan de Mühlendamm.

Tekst en foto's: Robbert Verkerk

Mijmeringen na een molenopening

Woensdag, 22 december 1993. Een sombere decemberdag vol regen, wind en kou, echt een dag om ... ja om wat te doen? In Oeffelt hadden ze een vooruitziende blik. Uitgerekend op deze dag zou de molen officieel door de Commissaris van de Koningin van de Provincie Noord-Brabant geopend worden. Nu kon het nog, Oeffelt was immers nog een zelfstandige gemeente dus waarom wachten tot de zomer. Dan waren zij al opgeslokt door de gemeente Boxmeer. Die van Boxmeer hadden met hun feest niets te maken.

Voor dit molenfeest wat het bij uitstek had moeten zijn was niet veel tijd uitgetrokken, zodat het aantal uitnodigingen daaraan recht evenredig was, dus beperkt.

Daar Theo van Bergen geacht werd zich bij het hoger gezelschap op te houden had hij Jan van Riet, Hans Heys, John Houben en mij verzocht de honneurs tijdens de opening waar te nemen. Ik zal trachten in het kort weer te geven wat er zich zoal op de molen heeft afgespeeld. U moet dit niet zien als een officieel verslag maar als een optekening van mijn herinneringen aan deze dag. De taken werden onder ons vieren verdeeld. Jan zou bij de licht staan en Hans met een zaklantaarn bij de steenkuip. De bezoekers moesten immers kunnen zien hoe het meel tussen de stenen uitkwam. Dan moest de molen ook nog in de gaten gehouden worden inclusief het maken van foto's. Daar waren John en ik voor ingehuurd. Achteraf liep het natuurlijk heel anders, maar dat gaf niet. We vonden het ondanks het trieste weer bere gezellig en hadden het naar ons zin.

Bij zijn komst, werden wij door Theo aan de Commissaris voorgesteld. Bij John was het: Houben - Houben, aangenaam etc. Zo kregen we ieder een hand. Bij thuiskomst heb ik tegen Ria gezegd dat ik mijn rechter hand voorlopig niet zou wassen. Een commissaris van de Koninging ontmoeten gebeurt niet elke dag, laten we eerlijk zijn.
Alle genodigden waren inmiddels binnen gedruppeld en de opening kon plaatsvinden. De Commissaris en Theo begaven zich naar het vangtouw, het weer was zoals ik al zei, pet, zodat de vang in no time werd gelicht en de molen officieel voor geopend verklaard. Waarna dat deel van de genodigden dat zich buiten had gewaagd in ras tempo weer binnen was. Alles om zo te zeggen:"in een vloek en een zucht"

Vervolgens werd het woord gevoerd door de Commissaris. Helaas, op dat moment moest ik naar boven om de stroom gebroken maïs weer op gang te brengen, zodat ik de lofrede van de Commissaris op Theo gemist heb. Hij moet echter gezegd hebben dat het een hele prestatie was om 20 jaar lang te vechten voor het resultaat dat we heden konden bewonderen en dat er meer van dergelijke mensen in Noord-Brabant moesten zijn of althans woorden van deze strekking.

Na deze mooie woorden trok het gezelschap door de molen. Alles werd bewonderd. Voor sommigen onder hen was de molen zoiets als het 8e wereldwonder; hadden nog nooit zo iets gezien. Hoe is het mogelijk hè. Of we nooit een Nationale Molendag hebben. Toch maar niet afschaffen, het voorziet nog werkelijk in een behoefte.

Op de steenzolder gekomen bood Theo de Commissaris een rond molenbrood - gebakken door de bakker in Oeffelt - aan, wat in dank werd aanvaard evenals de folder die door Don Werts over de Vooruitgang is gemaakt. Na ± 20 minuten was het hele gezelschap weer verdwenen. Andere plichten op deze dag riepen hen.

Wij hebben met z'n vieren nog gezellig koffie gedronken en de molen intussen lekker laten draaien. Aangezien het na verloop van tijd donker begon te worden besloten we maar te stoppen. Zoals gezegd waren we met vier man, dus u raadt het al. Ieder mocht een "end" voor z'n rekening nemen. Het vastleggen van de roe was echter een specialiteit, ik zou haast zeggen een ritueel dat John voor z'n rekening moest nemen. Om beschadiging van de pas geverfde voorzoom

tegen te gaan kwam er zelfs een jutezak aan te pas. Ik vraag me af of dit over een jaar nog het geval zal zijn. Mocht een van de molenaars in het Land van Cuijk nog een ketting te kort komen, meld je bij Theo. Mogelijk heeft hij nog een stuk over.

Het kan zijn dat het bovenstaande bij U wat negatief overkomt; dat is echter beslist niet zo bedoeld. Mogelijk komt het door het feit dat deze opening snel afgehandeld moest worden en daardoor een onbevredigd gevoel bij mij achterlaat. Ik weet het wel, niemand kon aan de omstandighe

den zoals die er lagen iets doen en daar bedoel ik niet het slechte weer mee. Maar het is toch jammer dat iets waar 20 jaar aan gewerkt is op deze wijze zo weinig aandacht kon krijgen. Zelfs de regionale pers besteedde er geen of zeer weinig aandacht aan.Tot slot wil ik na deze ontboezeming mede namens alle lezers van de Molenvriend Theo en zijn leerlingen John Houben en Willem-Jan de Bruyn van harte feliciteren met deze opening en hoop dat zij heel lang en met veel plezier de Vooruitgang draaiende en malende mogen houden.

Frits Harteman

Oprichting Stichting Oplose Molens

Op 28 oktober j.l. is de officiële oprichtingsakte van de Stichting Oplose Molens bij de notaris gepasseerd. De Stichting is een samenwerkingsvorm van de vrijwillige molenaars, het St.Matthiasgilde, de Dorpsraad en de V.V.V. Voor de symbolische huur van *f* 1,00 huurt de Stichting van de gemeente beide Oplose molens. Buiten het groot onderhoud, dat voor rekening van de gemeente blijft, krijgt de stichting het beheer over de molens.

Door exploitatie van o.a. het huisgedeelte van de watermolen moeten de nodige middelen bijeenkomen. Het gilde wordt dan een van de hoofdgebruikers van dit gedeelte. Achter de molen wordt nog een terrein ter grootte van een half voetbalveld gepacht voor schietbanen t.b.v. het gilde, park, jeu de boules enz. Diverse commissies binnen de stichting krijgen ieder hun eigen taak.

Jan van Riet en Piet Geenen

Opsporing

Voor o.a. molen "De Hoop" te Beers zijn we op zoek naar oude onderdelen van de molen. Dit om diverse gegevens op papier te zetten, zoals maten, materialen en/of kleuren van de benodigde onderdelen. Denk hierbij aan o.a. steenrondsel, roede, staakijzer, rijn, maalstenen, etc.
We weten reeds dat één roede van molen "De Hoop" dienst doet als zinkput.
We zijn benieuwd of er meer onderdelen van molens uit de regio ook zo een nieuwe bestemuw reacties om in een volgende Molenvriend een inventarisatie te plaatsen van de diverse onderdelen met hun nieuwe bestemming.
Bij voorbaat dank voor de medewerking!

Perry Henriks

Reacties kunt u sturen naar: P. Hendriks
De Vang 20
5437 BP Beers

ming hebben gekregen. Bij deze wacht ik af op

Stichting Molen De Hoop

Zoals U al in een van de nummers van de Molenvriend hebt kunnen lezen, is de stichting molen De Hoop opgericht. Deze stichting stelt zich tot doel het restaureren van de molen De Hoop te Beers.

Op verzoek van de stichting en het gemeentebestuur van de voormalige gemeente Beers heeft de Rijksdienst voor Monumentenzorg een onderzoek ingesteld naar de conditie van de molen, interieur en opgeslagen onderdelen. Het rapport van deze dienst is op het ogenblik dat wij dit schrijven nog niet verschenen.

Alvorens tot daadwerkelijk handelen over te gaan, wil het stichtingsbestuur dit rapport afwachten. Dan zal bekeken kunnen worden wat de hele operatie gaat kosten en wat belangrijk is, de mening van de nieuwe eigenaar de gemeente Cuijk hierover. Uiteraard zal vanuit die hoek ook de nodige financiële medewerking moeten komen wil men het gestelde doel bereiken. Het laat zich aanzien dat gezien de financiële toestand van de gemeenten en die van Cuijk in het bijzonder, een en ander veel voeten in aarde zal hebben.

Wij hebben het voornemen om in de rubriek molens in de regio, voortaan ook nieuws (als dit aanwezig is) over deze molenromp op te nemen; uiteindelijk is het toch een monument dat in onze regio staat en derhalve ons aller aandacht verdient.

Tekst: Frits Harteman
Foto: Don Werts

De molen te Beers gezien vanaf de zuidzijde met op de voorgrond het molenaarshuis

Achter de (molen)coulissen

In onze speurtocht naar de molenaars in het Land van Cuijk belanden we deze keer op de molen "Jan van Cuijk" te Cuijk. Deze ronde stenen beltmolen met een spierwitte romp (mits de alglaag dat enigszins toelaat) behoort tot de kleinere molens in het Land van Cuijk. Nu wordt doorgaans bij de grootte van de molen gekeken naar de diameter van de draaicirkel van de wieken (de zogenaamde vlucht), maar mensen die vaak in molens vertoeven vinden de rompbreedte relevanter omdat deze laatste namelijk de ruimte binnenin bepaalt. De molen te Cuijk is gemeten met beide dimensies klein in tegenstelling tot bijvoorbeeld de molen te Katwijk waarvan weliswaar de vlucht klein is, maar waar de ontzettende brede romp de molen groot maakt.

Een kleine molen houdt in dat het vaak kruipen geblazen is bovenin de molen. De kap met al zijn wielen en balken vormen dan grote obstakels. De molenaar van Cuijk is gelukkig niet al te groot en hij klimt dan ook als een eekhoorn tussen en op de diverse molenonderdelen wanneer u hem bezig ziet met zijn hobby. Want ook Ben Verheijen is een vrijwillig molenaar. Sterker nog: wat betreft het Land van Cuijk is hij een van de eerste vrijwilligers die hun getuigschrift in ontvangst namen.

Reeds halverwege de zeventiger jaren startte de heer Niek Wortman (op dat moment al gediplomeerd molenaar) op de "Jan van Cuijk" met het geven van instructies aan molenaars-in-opleiding. Samen met wijlen molenaar Kessels en de leerlingen was het dus altijd een gezellige drukte in de molen. Het was ook een komen en gaan, want eenmaal in het bezit van hun getuigschrift gingen de kersverse molenaars elders in de regio draaien. "Stamvader" Wortman verhuisde helaas naar het westen des lands en molenaar Kessels mocht ook niet langer in ons midden zijn. Enige jaren geleden nog bracht ik als voorlopig laatste mijn opleidingstijd door in Cuijk, maar uiteindelijk heeft maar één iemand stand gehouden al die jaren en dat is Ben!

Meer dan duidelijk mag zijn dat Ben in die twintig jaar zeer vertrouwd is geraakt met molens, maar hij was dat al voorheen. Als (kleine) jongen woonachtig in Rijkevoort vertoefde hij namelijk veel op de molen aldaar (de "Luctor et Emergo"). Bovendien trok hij sinds die tijd erop uit om foto's en dia's te maken van diverse andere molens. Uiteindelijk kwam Ben met zijn vrouw Ton aan het Moleneind in Cuijk te wonen op nog geen 200 meter afstand van de molen. De verleiding voor hem om een kijkje te gaan nemen in de molen was dus te groot en vandaar dat Ben in 1974

met zijn opleiding tot vrijwillig molenaar is gestart. In 1981 behaalde hij zijn getuigschrift en tot op de dag van vandaag draait hij bijna elke zaterdag met de molen.
Het liefste zou Ben ook elke week malen, maar vaak laat de wind het niet toe of is hij door het graan heen. Dan pakt hij gewoon zijn gereedschap en voert diverse klussen op de molen uit (reparaties in het kader van klein onderhoud). Ook dat is trouwens iets wat Ben graag mag doen. Het is daarom niet verwonderlijk dat ook thuis de nodige verbouwinkjes door hem zelf ter hand zijn genomen. Andere hobby's van hem zijn bovendien het werken in de tuin, het opknappen en onderhouden van oude auto's (denk hierbij aan zijn DAF 46 en een VW Kever 1200) en het spelen van volksmuziek op zijn accordeon.
Naast het laten wapperen van zijn handen laat Ben ook graag een woordje los. Zo kan hij vol enthousiasme bezoekers rondleiden op "zijn" molen en uitvoerig uitleg geven over de werking van molens, de rol van de molenaar en het belang van een goede molenbiotoop. Wat betreft dit laatste moet opgemerkt worden dat Ben biotoopwachter is voor de gemeenten in het Land van Cuijk. Biotoopwachters zijn ingesteld door vereniging "De Hollandsche Molen" en houden de directe omgeving van molens in de gaten op eventuele aanplant van bomen en de bouw van huizen. Want (hoge) huizen en bomen leveren maar al te vaak veel windbelemmering voor de molens. Babbelen doet Ben verder graag met collega-molenaars (tijdens molenaarsvergaderingen) en andere molen-geïnteresseerden. Verder staat hij op een goed contact tussen de molenaar enerzijds (hijzelf dus) en de gemeente/eigenaar en de molenmaker anderzijds.
Bens contactuele vaardigheden reiken echter verder en vandaar dat hij graag in het verenigingsleven actief is. Zo is hij bij onze vereniging één van de mannen van het eerste uur en prijkt zijn naam samen met die van Johan Reijnders in het oprichtingsartikel van onze statuten. Ben is zeg maar de grondlegger van de vereniging. Van meet af aan heeft hij het secretarisschap op zich genomen, maar na drie jaar is hij afgetreden, zoals hij zelf zegt in verband met verschil in visie met betrekking tot de ontwikkeling van de vereniging.
Verdere hobby's van Ben Verheijen zijn wandelen, fietsen en motorrijden: hij trekt er dus graag op uit samen met zijn vrouw. Van beroep is de 56-jarige Ben electrotechnicus en hij heeft een dochter en een zoon, die allebei reeds enige jaren het huis uit zijn.
Een bezoek aan de molen in Cuijk betekent een bezoek aan deze enthousiaste man, die elk jaargetijde in weer en wind kan genieten van het werken met "zijn" prachtig windwerktuig. Ik wens hem nog een lang molenaarsschap toe op de "Jan van Cuijk".

Tekst en foto's: Don Werts

Bij de foto: Ben in actie op "zijn" molen

Wormenkwekerij

DE HAMSE MOLEN

MOLENSTRAAT 48

5446 PL WANROIJ

TELEFOON:

08859-52587

☞ VERKOOP VAN WORMEN VOOR VISAAS
☞ VERKOOP VAN COMPOST

Molens in de regio

DE "MARTINUS" TE BEUGEN

Monumentenwacht Noord-Brabant is op bezoek geweest en heeft geconstateerd dat de situatie t.o.v. vorig jaar verder is verslechterd. We hopen maar dat er nu eindelijk een begin aan de geplande restauratie wordt gemaakt.

"DE VOORUITGANG" TE OEFFELT

De officiële opening heeft in december plaatsgevonden. Commissaris van de koningin van de provincie (de heer Houben) heeft tijdens een bezoek aan de toen nog bestaande gemeente Oeffelt de vang van de molen losgetrokken.
Gezien de korte duur van de "plechtigheid" en het tijdstip zal over enkele weken voor genodigden een kleine herhaling plaatsvinden, waarbij nog eens uitgebreid stilgestaan wordt bij de volledige restauratie van de molen die al met al zo'n twintig jaar heeft geduurd!

DE "BERGZICHT" TE GASSEL

Over deze molen zijn geen relevante mededelingen aanwezig!
Geen bericht is goed bericht zullen we maar zeggen.

DE "MARIAMOLEN" TE HAPS

Eindelijk draait hij dan weer! In de laatste week van maart is de firma Beijk op bezoek geweest en heeft zij de gescheurde pensteen vervangen door een houten exemplaar. Opnieuw breken (en dus heet lopen van de pen) is er gelukkig niet meer bij. Tevens heeft men de lagers van de maalkoppels schoongemaakt en opnieuw gesmeerd. Van het bedrag dat de gemeente Haps ter elfder ure nog had uitgetrokken voor het weer laten draaien van de molen is nog wat over. De molenaars gaan in overleg met Beijk kijken welke punten op het meerjarenplan dringend aangepakt moeten worden.
Binnenkort gaan de molenaars samen met de andere molenaars in de gemeente Cuijk praten met deze laatste instantie over het reilen en zeilen van de molenzaken in de nieuwe gemeente.

STELLINGMOLEN TE KATWIJK

Over deze molen zijn geen relevante mededelingen aanwezig!
Geen bericht is goed bericht zullen we maar zeggen.

"DE HEIMOLEN" TE SINT-HUBERT

Deze molen draait gelukkig weer sinds 1 januari! De taatspot onder de koningsspil is gerepareerd en deze keer goed in het spilkalf geplaatst.
De molen werd sinds de heropening vorig jaar draaiende gehouden door Don Werts, aangezien de molen te Haps niet kon draaien. Nu dit (gelukkig) weer mogelijk is, zal de "Heimolen" per toerbeurt gedraaid worden door diverse vrijwilligers uit de buurt. Hiervoor wordt een rooster opgesteld door de vereniging.
Eind maart heeft een kleine windhoos over de molen gewoed. Hierbij is de haak tussen de lange schoor en de korte spruit losgelagen. Dit zal door de molenmaker gerepareerd moeten worden.

DE "KORENBLOEM" TE MILL

Helaas kunnen we u nog steeds geen mededelingen doen betreffende de (toekomst)situatie van deze molen.

"DE STER" TE WANROIJ

Over deze molen zijn geen relevante mededelingen aanwezig!
Geen bericht is goed bericht zullen we maar zeggen.

DE "JAN VAN CUIJK" TE CUIJK

De molen staat er goed bij. Het veldje rondom de molen is ingericht met een picknicktafel en enkele bankjes.
Uit het jaarverslag over 1993 (dat de vereniging ontving van molenaar Verheijen) blijkt dat de molen zich in een redelijke maalvaardige staat bevindt. Mooier kan haast niet!

"DE KORENBLOEM" TE OPLOO

Van de molenaars van bovengenoemde molen ontvingen wij het jaarverslag over 1993. In dit verslag wordt melding gemaakt van dieverse aktiviteiten de molen betreffende zoals het oprichten van een stichting - zie elders in dit nummer - draaitijd, meelproduktie, excursies. Bovendien een opgave van bijzondere draaidagen in 1993. Uiteraard ontbreek ook een opsomming van verichtte onderhoudswerkzaamheden niet. Waarbij mag worden opgemerkt dat men druk bezig is geweest met het opknappen van de zeilen. ook molenmaker beijk heeft het nodige onderhoud aan de molen verricht. Al met al een heel uitgebreid verslag dat de moeite van het lezen waard is..De zeilen zijn weer als nieuw. In de vakantie is hier menig uurtje aan besteed. Meer dan 500 meter nieuw stikgaren is er verwerkt. Gelukkig kan het W.K.77 doek met een gewone naaimachine verwerkt worden. Het is altijd weer effe klooien om een nieuw hoektouw aan te zetten, maar als de eerste eenmaal gelukt is dan is de rest kinderspel.

WATERMOLEN TE OPLOO

Wat vermeld is aangaande de Korenbloem geldt in grote mate ook voor de watermolen. Deze is in het verslagjaar feestelijk in gebruik gesteld. Voor dit evenement kon plaatsvinden, heeft men de voorwaterloop gereinigd, het krooshek gerepareerd en de stoep hersteld. De molenmaker heeft het waterrad gestraald, geteerd en voorzien van nieuwe schoepen alsmede nog een aantal andere werkzaamheden. Voor de toekomst ligt er echter nog wat werk te wachten, n.l. het passend maken van de schoepen in de waterloop, tevens dient het dak vervangen te worden.

"LUCTOR ET EMERGO" TE RIJKEVOORT

De molen is zoals zoveel molens in de streek overgegaan naar een andere gemeente. Om de nieuwe molens in de gemeente beter te kunnen beheren is er een beheerstichting Molens van de gemeente Boxmeer opgericht.
De gemeente heeft voor alle drie de molens een jaarlijksonderhoudsbedrag beschikbaar gesteld.
De molenaars hebben buiten het verder afwerken van de muren van de steenzolder, de klemmen op de staartkettingen vernieuwd, de scharnieren van de noordelijke stellingdeur gelast, alle luiken geschaafd, de sluitingen op de ramen van de steenzolder vervangen en een vlaggestokhouder bevestigd aan de stelling.
De monumentenwacht Noord-Brabant heeft de molen samen met molenaar Robbert Verkerk onderzocht. Veel van de vorig jaar reeds opgevoerde zaken, zoals houtworm in de vloer van de graanzolder en de steenzolder en de slechte biotoop was nog niet verholpen en zullen dus opnieuw in het rapport genoemd worden.
Twee draagbalken van de steenzolder, de twee balken die geen deel uitmaken van het in de molen verwerkte achtkant, zijn aangevreten door de Bonte Knaagkever. Deze twee balken, met veel spinthout, zijn tijdens de restauratie van 1974 aangebracht en uitgevoerd in eiken. De combinatie van spinthout en nieuw eiken was te lekker voor de knaagkever om te laten staan.
Verder wees de molenaar erop dat een afdekkap van de as tegen dezelfde as aanloopt, dat er een bout in het bovenwiel verbogen was en dat de gaffels aan de muurzijde van het gaffelwiel ontbreken, hetgeen het luiwerk onbruikbaar maakt.
De monumentenwacht zou in het rapport verder vermelden welke muurverf gebruikt kan worden om de afgekapte muren van de maal- en steenzolder te verven.

(advertentie)

Waar het asfalt ophoudt

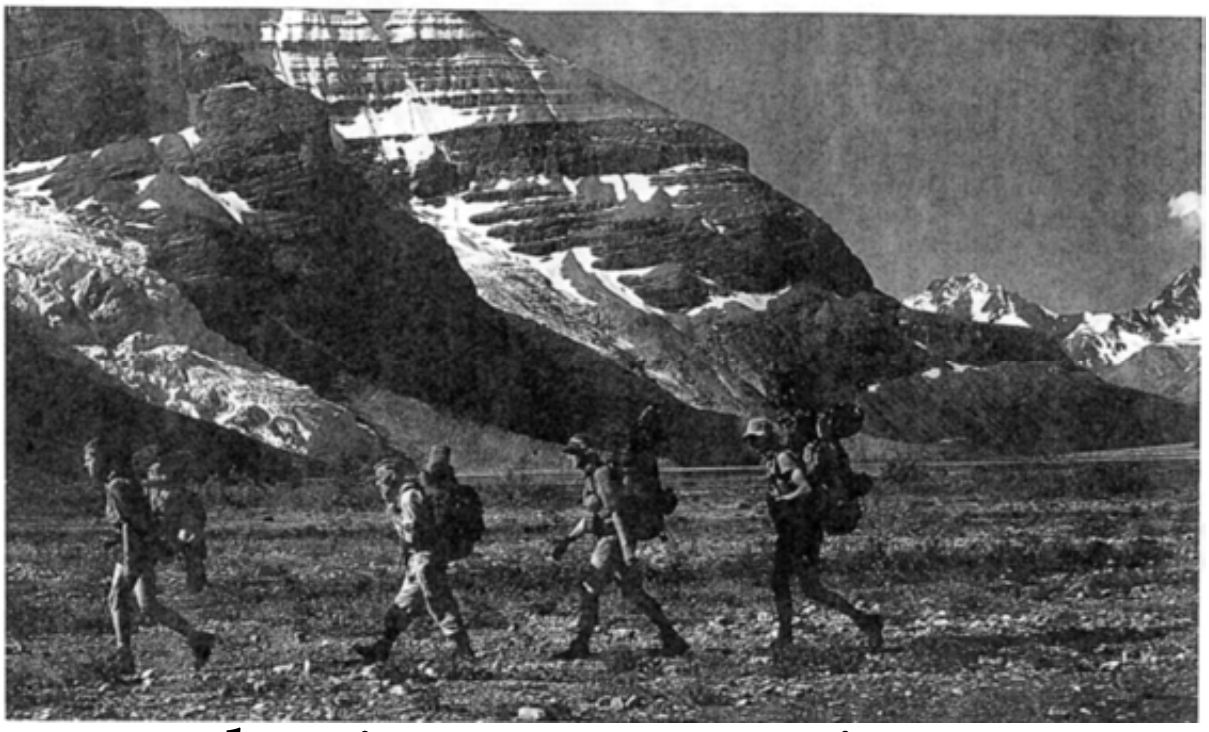

beginnen onze reizen

...daar trekken wij te voet verder door het ongerepte achterland en nemen de tijd om van het overweldigende landschap en de exotische natuur te genieten.
SNP Natuurreizen organiseert reisavonturen waar anderen slechts van dromen. Voor kleine reisgezelschappen van gelijkgestemden; eerst je reisgenoten, later vaak je vrienden. De reisleiding is een 'verhaal apart'. Het zijn allen biologen, geografen, geologen of andere deskundigen. Ze brengen u naar de mooiste plekjes en kunnen u veel vertellen over de streek waar u doorheen trekt.
SNP Natuurreizen heeft ruim 90 bestemnmingen "all over the world" voor u in haar programma: van de vulkanen van Sicilië tot de jungle van Costa Rica en van de Roemeense Karpaten tot de besneeuwde toppen van Siberische Altai.
Bent u ook op zoek naar die andere reiservaring? Vraag dan vrijblijvend een van onze kleurrijke reisbrochures aan:

- **Voettochten en kano-expedities - Europa**
- **Rugzaktrekkings - Europa**
- **Wandelreizen en expedities - buiten Europa**
- **Wandelreizen en expedities in de Himalaya**
- **Hotelwandelreizen - Europa**
- **Hotelwandelreizen - buiten Europa**
- **Individuele wandelreizen**

SNP
NATUURREIZEN

postbus 1270, 6501 BG Nijmegen
telefoon 080 - 60 52 22
lid SGR / officieel sponsor WWF